

Preek over Exodus 34: 4-9: God heeft de mens gewenst!

Tsjonge, jonge....minstens 80 jaar was hij al, die Mozes, toen Hij die opdracht kreeg om twee stenen platen te hakken en daarmee een berg op te klauteren. Zouden die dingen niet zwaar zijn? Het lijkt mij een hele klus. En voor de tweede keer nog wel. De vorige had Mozes stuk gegooid. Dat was toen Mozes zag dat het volk rondom het gouden kalf liep te springen. Wat was Mozes kwaad geweest! Hij smiet de twee platen waar God zelf de Tien woorden opgeschreven had in één klap aan stukken op de grond. Woedend was Mozes op het volk. Wat een anticlimax. Je komt van de berg af, je hebt notabene de levende God ontmoet, en nu zie je het volk huppelen en dansen rondom zo'n stom kalf.

Dat was in hoofdstuk 32. Maar nu in hoofdstuk 34 gaat Mozes het opnieuw proberen. Hij zal het wéér opnemen voor het volk. En dat was hard nodig. Want God heeft gezegd dat Hij het helemaal zat is met dit volk. Maar Mozes springt op de bres. *Indien Gij zelf niet medegaat, doe ons van hier niet optrekken. Waaraan zal anders geweten worden dat ik en uw volk genade in uw ogen gevonden hebben, dan doordat Gij met ons medegaat? (Ex.33:15,16)*

En God bedenkt zich. God laat Zijn genadige liefdevolle hart spreken. Dat is God nou ten voeten uit. Hij geeft nieuwe kansen. Ook aan die mensen die het steeds weer verbruïen. Hij heeft, om in de sfeer van Advent te blijven, in mensen een welbehagen.

Daar gaat Mozes, met z'n stenen platen, de berg Sinaï op, om God te ontmoeten. Indrukwekkend hoe vaak dat deze geloofsheld uit het Oude Testament dat is overkomen. Hoe bijzonder is zijn leven tot nu toe verlopen. Het begon al bij z'n roeping bij de brandende braamstruik. *Ik ben de God van Abraham, Izaäk en Jakob. Ik ben die Ik ben. JHWH!* Mozes heeft Gods grote daden gezien bij de tien plagen in Egypte. Hij had meegemaakt hoe de HERE neerdaalde op de Sinaï, donder en bliksem, rook en vuur, de berg trilde.

Indrukwekkend natuurlijk, maar waar zie je nu dat God de mens heeft gewenst! Waar zie je nu dat God in mensen een welbehagen heeft? Zo intiem is dit allemaal niet. Is dit wel liefde? Je denkt bij dit soort gebeurtenissen toch eerder aan heiligheid, verhevenheid, afstand? Geen mens kan God zien en in leven blijven, toch?

Gaat het hier wel om dezelfde God. Of hebben die mensen toch gelijk die beweren dat God zich in het Oude Testament anders laat zien, als in het Nieuwe?

Is de God in het Oude Testament niet veel meer een God waar je bang voor bent, een God waarvoor je op gepaste afstand blijft, om je niet te branden aan het vuur van Zijn heiligheid?

Laten we de gebeurtenissen daar op de Horeb maar eens voorzichtig van dichterbij gaan bekijken.

Hoe vindt de ontmoeting tussen Mozes en God plaats? Het staat er zo eenvoudig: *de HERE daalde neder in een wolk en stelde Zich daar bij hem...* Maar dat is toch bijzonder, hè, er is geen sprake van afstand. God komt heel dichtbij en gaat aan hem voorbij. Maar het aller intiemste komt als de HERE gaat spreken. Hij roept Zijn naam uit. Kijk, bij mensen, kun je zeggen: *als het beessie maar een naam heeft...what's in a name*. Maar dat is hier nu juist anders. Gods naam is niet maar een willekeurige naam. Nee, die naam dat is Hij zelf! Ik weet niet of je het gezien hebt, maar dat woord HERE staat met allemaal hoofdletters. In de taal van de bijbel is dat Gods naam zelf: JHWH, JHWH. Diezelfde naam die Mozes had leren kennen bij de brandende braamstruik: IK BEN! IK BEN ER! IK BEN ER ECHT!

Wat moet dat een intense ontmoeting met God zijn geweest voor Mozes. Om daar boven op die berg die naam, die daverende, maar tegelijk ook zo tedere stem te horen. IK BEN ER ECHT, JHWH.

IK BEN. Dat zijn die woorden die Jezus later zo opvallend vaak heeft gebruikt: Ik ben de goede herder, Ik ben de ware wijnstok, Ik ben het brood des levens, Ik ben de weg, Ik ben de waarheid, Ik ben het leven. Eer Abraham was ben ik (letterlijk: Eer Abraham was Ik ben!). Geen wonder dat Jezus kon zeggen: *Ik en de Vader zijn één, wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien!* Nooit is JHWH zo duidelijk waarneembaar geworden als in Jezus. In feite zegt Jezus: wil je weten wie JHWH is dan moet je naar Mij kijken!

Terug naar de Sinai:

Want ook daar volgen er woorden die de HERE spreekt die omschrijven wie Hij is: *Een God barmhartig en genadig, lankmoedig, groot van goedertierenheid en trouw, die goedertierenheid bestendigt aan duizenden, die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft, maar de schuldige houdt Hij zeker niet onschuldig, de*

ongerechtigheid der vadersen bezoekende aan kinderen en kindskinderen, aan het derde en vierde geslacht (34:6,7).

Prachtige eigenschappen, maar eerlijk gezegd ook een paar eigenschappen die het ons niet makkelijk maken. Het lijkt wel of God met de ene hand geeft en met de andere weer terugneemt. Is Hij nu genadig en vergevend of niet? Het staat er toch maar: God is vergevend, maar Hij laat niet alles ongestraft! Dat is toch tegenstrijdig. Soms kan het helpen om voor een verklaring verder te zoeken in de bijbel. De profeet Joël bijvoorbeeld. In Joël 2:12-13 lezen we:

Maar ook nu nog luidt het woord des HEREN: Bekeert u tot Mij met uw ganse hart, en met vasten en met geweën en met rouwklacht. Scheurt uw hart en niet uw klederen en bekeert u tot de HERE, uw God. Want genadig en barmhartig is Hij, lankmoedig en groot van goedertierenheid, berouw hebbende over het onheil.

Dezelfde woorden als in Exodus 34: genadig en barmhartig, lankmoedig en goedertieren, tot vergeving bereid. Maar het staat er niet zondermeer: de vergeving is er voor wie terugkeren naar de HERE, voor wie met heel hun hart tot inkeer komen, die treuren en rouwen om hun zonden, die hun hart scheuren. Voor hen is God een vergevende God. Maar God weigert zijn vergeving aan wie niet tot inkeer komen.

Ook Jona haalt de woorden uit Exodus 34. In Jona 4:2 lezen we dat Jona bad tot de HERE:

Ach HERE, heb ik dat niet gezegd, toen ik nog in mijn land was? Daarom heb ik het willen voorkomen door naar Tarsis te vluchten, want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbende over het kwaad.

Ook hier dezelfde woorden. Jona heeft net meegemaakt dat God zich ontfermt over de inwoners van Ninevé die tot inkeer zijn gekomen, en dat ergert hem. Dat is bijzonder natuurlijk, dat je je kunt ergeren aan een God die liefdevol is en genadig, maar dat komt dus voor... Maar nu gaat het erom dat Jona net als Joël erkent dat God genadig en vergevend is voor wie tot inkeer komen. Dus het is niet willekeurig. De vraag 'vergeeft de HERE nu wel of niet?' krijgt een helder antwoord: Hij vergeeft wie tot inkeer komt, en wie dat niet doet vergeeft Hij niet. Blijkbaar kan God Zijn vergeving niet aan je kwijt als je niet inziet dat je die vergeving nodig hebt! God is

vergevend, absoluut, maar we moet van God niet een goeiige God maken, alsof we maar aan kunnen knoeien met ons leven zonder ons af te vragen wat God zou willen. God ziet toch alles door de vingers. Nogmaals, God vergeeft graag, als we tot inkeer komen en spijt betuigen!

Maar laten we dan ook nog even kijken naar die andere ongemakkelijke uitspraak. ... *God bezoekt de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen en de kindskinderen, aan het derde en vierde geslacht.* Deze zelfde uitspraak komt nog een keer voor in het bijbelboek Exodus. Namelijk in Exodus 20, waar de 10 geboden staan. *God is naijverig God die de ongerechtigheid der vaderen bezoekt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten....*

Hoe moeten we dit nou opvatten? God geeft toch kinderen niet de schuld van wat de ouders doen? Nee, zo is God absoluut niet. Het staat hier in onze tekst heel kort en bondig. Exodus 20 is al heel verhelderend. God straft het derde en vierde geslacht als zij mij haten! Het kan voorkomen dat kinderen van ouders die een slecht voorbeeld geven toch tot bekering komen. Ezechiël zegt dat ook (18:20): *De ziel die zondigt, die zal sterven. Een zoon zal niet mede de ongerechtigheid van de vader dragen.....*

Als iemand zich bekeert zullen hem de zonden van z'n voorgeslacht echt niet aangerekend worden. Maar in onze tekst, in Exodus, gaat het over de nakomelingen die hun ouders volgen in hun slechte voorbeeld. Die kinderen, die net als hun ouders de HERE haten, zullen ook net als hun ouders moeten boeten voor hun zonden. In de bijbelse tijd bestonden huishoudens vaak uit drie of vier geslachten. Zo zag je dat vroeger op de Veluwe ook vaak. Vooral in de boerenbedrijven. Opa en oma woonden met hun kinderen en kleinkinderen op hetzelfde erf. De invloed van ouders en grootouders in de gezinnen van de kinderen was dan vaak erg groot. Het viel voor jonge stellen dan ook niet mee om gehoor te geven aan de opdracht van de Here God om je vader en moeder te verlaten en een zelfstandig huishouden te gaan vormen. In zo'n situatie is het goed begrijpelijk dat de invloed van grootouders en ouders groot is, maar dat geldt ook voor de zondige patronen. Die hebben vaak hun uitwerking tot in het derde en vierde geslacht. Een grote verantwoordelijkheid voor iedere vader of moeder. Jouw zonde, jouw ongehoorzaamheid aan God werkt als een besmettelijke ziekte. Het is niet alleen slecht voor jezelf, het is ook slecht voor je nakomelingen. De herder die op zoek ging naar het verloren schaap in de gelijkenis

van Jezus was niet alleen bang dat hij één schaap verloor, hij dacht ook aan al die lammetjes die dat ene schaap nog kon krijgen. Ook die gaan de herder aan het hart. Nu voel je hoop ik wel aan dat het hier niet gaat over vaders en moeders die er zo enorm mee kunnen worstelen dat hun kinderen andere wegen gaan dan zij zouden willen. Zij hebben met vallen en opstaan geprobeerd de HERE te dienen, en toch maken de kinderen andere keuzes. Deze ouders zullen daar dagelijks voor bidden. *HERE ontferm U over onze kinderen. Trek ze weer naar U toe, Alstublieft!*

Maar de bijbel wijst ons er wel op dat de lauwheid, de laksheid en de eigenzinnigheid van de ouders dubbel en dwars zichtbaar wordt bij de kinderen. Ik vind het niet makkelijk om te zeggen, maar als we God willen ontmoeten zoals Hij is, dan moeten we dat wel benoemen. God is er ernstig bezorgd over. Vaders, moeders, neem dat serieus. God kan niet zwijgen over de ernst hiervan. Daarin zie je iets van Zijn liefde, ook voor onze kinderen. God wil zo graag Zijn liefde kwijt. Maar niets is zo pijnlijk als liefde die niet beantwoord wordt. Dat geldt ook voor de Here God. De Almachtige heeft ervoor gekozen om ons niet te dwingen maar een keuze te laten. Daarin is Hij zelf heel kwetsbaar geworden. Hij dwingt niet, Hij smeekt: *lief kind, geef Mij alsjeblieft je hart, laat het goed worden tussen jou en Mij? Ik heb in mensen een welbehagen, ook in jou!* Van die God, die God met dat hart dat wagenwijd open staat voor ieder menskind, mogen vaders en moeders vertellen. Van die God mogen we elkaar ook hier vertellen.

Zullen we die boodschap nu eens heel diep laten landen in ons hart? Want we hebben die God – die God die in mensen een welbehagen heeft – zo ontzettend hard nodig. Hij komt in de bijbelwoorden van vandaag naar ons toe als een God die liefdevol, genadig, geduldig, trouw en waarachtig is, die duizenden geslachten Zijn liefde bewijst.

Liefdevol: dat is Gods liefde waarmee Hij vol medelijden zich over ons ontfermt.

Genadig: dat is Gods liefde die onze schuld vergeeft.

Lankmoedig: dat is Gods liefde die lang wacht met oordelen.

Trouw: dat is Gods liefde die het ondanks onze ontrouw volhoudt.

Goedertieren: dat is Gods liefde voor ons die waar en oprecht is.

Zo is onze HERE.

De HERE! De HERE! Die duizenden geslachten zijn liefde bewijst.

Als het gaat over zonde en schuld spreekt Hij over drie geslachten, misschien vier.

Als het gaat over zijn liefde en genade spreekt Hij over duizenden geslachten!

Zo leren we God ook in het Oude Testament kennen als de God die liefde is. Juist ook in het gekwetst zijn van God. Als wij afhaken zien we dat God het gewoon niet kan hebben dat we Hem afwijzen. Hij wil maar één ding, ons liefhebben met een overrompelende liefde.

Wat doet dit nou met Mozes? Wat doet dit met nou ons?

Mozes valt op zijn knieën en buigt zich neer (Exodus 34:8). Het maakt hem nederig en klein, vol ontzag voor de levende God van liefde. Maar er komt geen afstand, geen afstandelijkheid. Mozes vindt juist in dit ontzagwekkende gebeuren op de Sinaï de ruimte om te vragen: *‘Als u mij goedgezind bent, Heer, trekt u dan met ons mee, ook al is dit volk onhandelbaar.’* Het is een nederigheid die gepaard gaat met vertrouwelijkheid: Mozes spreekt met de HEER als met een vriend.

Maar er is nog iets. Verderop in het verhaal komen we het tegen. Vers 29: *Mozes daalde de Sinaï af, met de twee platen van het verbond bij zich. Hij wist niet dat zijn gezicht glansde doordat hij met de HERE had gesproken.’*

Het gezicht van Mozes glansde! Hij straalde ervan, van die ontmoeting met God.

Als we de gebeurtenissen naar onszelf vertalen, dan mogen we geloven dat dit Bijbelverhaal ons het volgende wil leren:

God wil jou ontmoeten. Hij wil je overtuigen van Zijn heilige liefde, Zijn genade, Zijn geduld, Zijn trouw. Wie daardoor getroffen wordt kan maar één ding, zich klein maken, zoals Mozes op de grond vallen en knielen. Wie ben ik dat die grote God ook in mij een welbehagen heeft.

En het tweede, wie dat ontdekt heeft gaat stralen. Niet geforceerd. Mozes had het niet door. Het ging vanzelf. Mensen zitten niet op onze tandpasta-glimlach te wachten. Er is al genoeg surrogaat. Maar mensen die getroffen zijn door de liefde van God, stralen dat uit. Aan hen is het te zien. Ik ben gewenst, ik ben geliefd, door de meest innemende Persoon van het Universum. De God die in mensen een welbehagen heeft. AMEN

December 2014

G.P. Hartkamp

Wapenveld